

STUDIEHANDLEDNING

Bygga Hus Bygger Tjejer och Unga

© **ABF Västerås 2024**

Text: ABF Västerås, Föreningen FLIKS.

Omslagsfoto: Daniela Wirén

Innehållsförteckning

Inledning	4
Om projektet	4
Om studiehandledningen	4
Från idé till projekt	5
Projektcykeln	5
Projektets sammanhang	6
Att bygga tjejer och unga	8
Workshop som metod för samskapande	8
Idéworkshop	8
Byggworkshop	13

Inledning

Om projektet

Projektet ”Bygga Hus Bygger Tjejer och Unga” involverade unga i Skultuna i högstadie/gymnasieålder i bygget av ett litet hus på hjul, ett Tiny house, av återbruk. Unga med mentorer och lärare fick möjlighet att engagera sig i planerandet och uppförandet av ett tiny house på hjul som placeras i en park i Skultuna.

Huset skall fungera för ungas intressen och behov och ge dem möjlighet att uttrycka sina önskemål och visioner om mötesplats och ett liv på landsbygden.

Projektet drevs av föreningen FLIKS och ABF. Projektet medfinansierades av Europeiska Unionen och Leader Mälardalen.

Om studiehandledningen

Den här studiehandledningen utgår från projektet ”Bygga Hus Bygger Tjejer och Unga” som genomfördes i Skultuna 2022-2024. Studiehandledningen hämtar information från olika studiematerial från ABF, metodmaterialet Bryt!, projektledarnas erfarenheter och reflektioner.

Studiematerialet är tänkt att inspirera och skapa underlag för diskussion och reflektion.

Från idé till projekt

I detta första kapitel vill vi ge en introduktion till grundläggande projektverktyg. Alla idéer behöver inte leda till ett större projekt. Projekt kan genomföras på idéell basis utan några större omkostnader. Hur omfattande projektet ska bli kan ni styra i planeringen samt anpassa efter era egna behov och förutsättningar. Diskutera gärna frågorna nedan för att reflektera kring er idé.

Projektcykeln

Ett projekt kan delas in i olika faser, från det att man först får idén till dess att man har avslutat allt. Faserna kan beskrivas i följande ordning:

- Idé
- Skriva ansökan – då man beskriver syfte och mål, gör en projektbeskrivning, en tidsplan och budget samt hur man ska sprida projektets erfarenheter
- Starta – här förbereder man och anställer eventuellt projektmedarbetare, man löser också praktiska detaljer
- Genomförande – utifrån den ansökan man fått beviljad genomför man projektet
- Avslut – redovisa resultat och skriva slutrapport

Tänk på att det är viktigt att skapa förutsättningar för långsiktighet och att ha en plan redan från början för delar av verksamhetens överlevnad efter projektets slut.

Fem första frågor:

Är projekt rätt form för er idé?

Till att börja med finns några frågor som är bra att ställa sig när man funderar på att göra ett projekt.

1. Varför behövs projektet?
2. Vad ska projektet uppnå?
3. Vilken är projektets målgrupp?
4. Hur ska projektet uppnå målen?
5. Vilka samverkansparter behövs för att genomföra projektet och uppnå målen?

Projektets sammanhang

Det viktigaste när man ska börja skissa på ett projekt är att det finns en idé. Idén är oftast svaret på ett problem som upptäckts och behöver en lösning. En viktig del i arbetet är att vrida och vända på sin idé från många olika håll för att skärskåda den och för att vässa den.

Ett projekt finns i ett sammanhang. Det kallar vi för omvärld. När man arbetar fram ett projekt är det viktigt att göra en omvärldsanalys. Då tas bakgrundsinformation fram som är viktig för att förstå i vilket sammanhang det egna projektet befinner sig.

Det är också viktigt att veta vem eller vilka som berörs av projektet. De kallas för intressenter. Systematiskt går man igenom vilka som påverkar eller påverkas av det tänkta projektet. Det kallas för att göra en intressentanalys.

Omvärldsanalys

Omvärldsanalysen ger er bakgrundsinformation för att förstå i vilket sammanhang projektet finns i. Ofta vill finansiärer att det finns med bakgrundsinformation i ansökan. Den är också viktig för beslut som ska fattas längre fram.

Grupparbete – gör en omvärldsanalys

Börja med att ta reda på vad det är ni ska ta reda på. Ni kan dela upp det så att ni tar reda på olika saker, men var noga med att gemensamt resonera om den information ni fått fram.

- Vilka andra verksamheter finns det som liknar er idé? Vad gör andra organisationer och kommunen? Leta efter information tillsammans, exempelvis genom att googla. Skriv ned det ni kommer fram till.
- Vad säger forskningen om behoven av ert projekt? Se om det finns rapporter och undersökningar som motiverar varför ert projekt behövs! Skriv ned det ni kommer fram till.
- Finns det politiska beslut som påverkar?
- Vilka lärdomar finns det som andra gjort och som ni kan ta vara på? Skriv ned det ni kommer fram till.
- Utifrån det ni kommit fram till – behöver ni förändra något i ert tänkta projekt? Motivera och skriv ned varför just ert projekt behövs!

Intressentanalys

Ett projekt berör olika personer, organisationer och myndigheter. De som är berörda kallas för intressenter. När omvärldsanalysen är färdig är det viktigt att ta reda på vilka som berörs av projektet. Det kallas att göra en intressentanalys.

- Intressenter är de som har ett intresse av att projektet genomförs.
- Tänk brett – en mångfald olika kompetenser och perspektiv är en styrka.

Målgrupper och samverkansparter

Målgrupper och samverkansparter kan kallas lite olika saker hos olika finansiärer. Oavsett vad de kallas är det viktigt att ni i ert projekt vet vilka de är, hur de ska vara med och när.

Primär målgrupp

Den primära målgruppen är den målgrupp som ni fokuserar på i projektet och prioriterar som mest central utifrån projektets syfte och målformuleringar. Den primära målgruppen är de som direkt vinner på att projektet blir uppfyllt.

Sekundär målgrupp

De sekundära målgrupperna har identifierats utifrån att de bedöms viktiga utifrån syfte och målformuleringar, även om de inte står i fokus. Sekundära målgrupper kan ha nytta av en mindre del av projektet, som till exempel ett visst enskilt förväntat resultat eller projektets mer strategiska påverkan.

Samverkansparter

- Tänk igenom hur samverkansparterna kompletterar varandra och vad de bidrar med.
- Tydliggör rollerna och ha, inför att ni kontaktar potentiella samverkansparter, ett förslag för hur de olika aktörerna kan bidra i projektet som underlag för att ni sedan tillsammans kan bolla idéer och utveckla hur samverkan kan se ut.
- Tips! Nya samverkanskonstellationer kan leda till nyskapande projekt.

Lär dig mer och fördjupa dina kunskaper

I detta kapitel har ni fått ett smakprov på inledande projektverktyg. Med hjälp av studiematerialet [Projektverktyg](#) från ABF kan ni fördjupa era kunskaper i studiecirkelform. Skanna QR-koden.

Att bygga tjejer och unga

Projektet ”Bygga Hus Bygger Tjejer och Unga” involverade unga i Skultuna i högstadie/gymnasieålder i bygge av ett litet hus på hjul, ett Tiny house, av återbruk. Unga med mentorer och lärare fick möjlighet att engagera sig i planerandet och uppförandet av ett tiny house på hjul som placeras i en park i Skultuna.

För projektet var det viktigt att huset skulle fungera för ungas intressen och behov och ge dem möjlighet att uttrycka sina önskemål och visioner om mötesplats och ett liv på landsbygden.

Workshop som metod för samskapande

För att engagera projektets huvudsakliga målgrupp i projektet, inhämta och tolka deras önskemål och visioner använde projektet workshop-formen som metod. De unga var delaktiga i både idé-, byggnads- och utvärderingsfasen.

Processen började med idé-workshops med unga i Skultuna för att samla in och beskriva deras behov. Efter idéfasen genomfördes modell-workshops där FLIKS sammanställde modeller som sedan ställdes ut i anslutning till fritidsgården i Skultuna. De unga röstade fram den modell som sedan användes till slutförandet. Slutligen deltog unga i Skultuna i att bygga på det lilla huset på hjul.

Idéworkshop

Hur kan vi skapa tryggt klimat för kreativt skapande i grupp?

Flera workshops genomfördes med elever från Persboskolan i Skultuna. Eleverna fick i uppgift att bygga en modell på temat ”en rolig plats att hänga på”.

Enligt folkbildningspedagogiken är trygghet i gruppen grundläggande för att kunna lära sig och utvecklas. Hur gruppen fungerar påverkas av en rad olika saker. Gruppens syfte, mål och uppgift är en dimension. Vilken typ av grupp det handlar om påverkar också. En grupp där människor beordras eller utses för att ingå, ofta utifrån en viss uppgift som exempelvis ett grupparbete i högstadiet, är en formell grupp. Ett gäng vänner som ses över middag för att prata om en bok de läst är en informell grupp. De individer som ingår i en grupp, deras personligheter, erfarenheter, intressen, åsikter och kompetens påverkar också gruppen som helhet. Det gör även det sammanhang som gruppen ingår i. Så vad händer när folkbildningsidéer möter traditionell

skola? Och vad händer när en skolklass van vid skolans pedagogik möter folkbildningens pedagogik?

För att en grupp ska fungera på ett bra sätt behöver det finnas en balans mellan det formella och det informella. Vad som är balans styrs av vad gruppen vill ha och behöver och dess omgivning. Studiecirkeln är en informell grupp. Det är fritt och frivilligt att vara där, men det betyder inte att den saknar formella inslag som till exempel träffarnas omfattning, studieplan och gemensamma trivselregler. Om formerna för gruppen detaljstyrs kommer den till slut inte längre vara en studiecirkel. Låter gruppen helt bli att skapa formella strukturer är risken också att den blir odemokratisk. Kan det vara i det gränslandet som mötet mellan en skolklass och en idéworkshop byggd på fritt skapande i folkbildningsanda befinner sig?

Olika grupper vill och behöver ha olika mycket formellt ledarskap. Vad som är funktionellt beror på sammanhanget och målet för gruppen. Målet för eleverna i skolklasserna var alltså att bygga en modell på temat ”en rolig plats att hänga på”. En öppen uppgift med väldigt lite begränsningar och huvudfokus på elevens egna önskemål och intressen, som byggde på att utgå ifrån en inre motivation istället för en extern. Detta stod i kontrast mot den vanliga läroplanen. Frihet, kreativitet och öppenhet blev ibland förvirrande och förlamande, upplevdes ovant. Vad var tillåtet och accepterat i denna situation? Fick de skapa vad som helst? Grupperingar och maktordningar i klassen trädde tydligt fram. Vissa föredrog att jobba i grupp, andra att jobba enskilt. Vissa tog uppgiften på allvar, andra gjorde inte det.

Som ledare kan denna situation upplevas utmanande att navigera men lyhördhet, flexibilitet och tydlighet är värdefulla verktyg för att hjälpa en framåt.

Reflektera

Vad behöver jag av en ledare för att kunna känna mig trygg i en ny eller förändrad grupp?

Vad behöver jag av en ledare för att kunna ta mig an en ny uppgift på ett nytt och ovant sätt?

Vilken typ av ledarskap tycker du bäst främjar kreativitet? Formellt eller informellt? Ett friare upplägg eller detaljstyrt upplägg? Många instruktioner eller färre instruktioner?

Frigörande pedagogik och dialog

En för folkbildningen viktig gestalt är Paulo Freire. Freire var en brasiliansk pedagog och socialist och hans mest kända verk är ”De förtrycktas pedagogik”. Freires metoder handlade i hög grad om att få syn på förtryck och maktskillnader som ett sätt att bekämpa orättvisor. Det gjorde han genom att uppmuntra sina deltagare att uttrycka sin egen uppfattning, med målet att uppnå självbestämmande.

Människan är enligt Freire både objekt och subjekt. Ett objekt är offer för omständigheter och andras vilja, medan subjektet tar ställning och kan organisera sig med andra i kampen mot förtrycket. Detta gäller även i utbildningssammanhang där såväl lärare som elev ska vara subjekt. Det betyder att både pedagog och deltagare eller elev genomgår förändring och utveckling genom undervisningen. Utifrån detta sätt att se ska ingen vara auktoritet utifrån att den har en viss roll eller titel.

Dialog är samtal mellan olika parter, till skillnad från monolog där bara en person pratar till många, utan att förvänta sig svar eller reaktioner. Ordet dialog kommer från grekiskan och betyder ungefär genom samtal. Folkbildningen bygger på dialog mellan människor, men också med texter, material och med det sammanhang vi befinner oss i, kontexten. Alla dessa olika röster, talade, skrivna eller i form av andra uttryck, är viktiga delar av dialogen, de utgör tillsammans en flerstämmighet.

Ett urval av modellerna som eleverna tog fram.

Projektets mål var skapa en samlingsplats för och med unga, öka ungas och tjejers inflytande genom att stärka deras kunskaper och deltagande. Projektet ville rikta ett extra fokus på tjejer eftersom undersökningar i regionen visar att andelen ungdomar som ”ser ganska eller mycket ljust på framtiden” har minskat. Att kunna påverka och ha inflytande i samhället, samt ha tillgång till meningsfulla aktiviteter är en förutsättning för att öka ungas framtidstro, fysisk aktivitet och hälsa överlag.

De ungas behov, intressen och önskemål var i fokus och workshop-formen med drag av frigörande folkbildningspedagogik agerade verktyg för dialog för att kunna fånga upp de ungas röster, men också för att stärka, inte känsla av självbestämmande och inflytande.

Lär dig mer och fördjupa dina kunskaper

Med hjälp av studiematerialen [Gruppens arbete](#) och [Studiecirkelns pedagogik](#) från ABF kan ni fördjupa era kunskaper. ABF erbjuder utbildningar i dessa ämnen som fortsättning på den [grundläggande cirkelledarutbildningen](#).

Teman & frågeställningar

Från elevernas berättelser och modeller såg vi flera teman och frågeställningar träda fram, se ordmolnet nedan. Utifrån dessa kunde vi diskutera och göra tolkningar som ledde till de tre modeller som de unga sedan röstade om.

Hur skapar vi "mjukt"?

Hur är en ensam men inte utanför?

Hur tar/får alla plats? När, var?

Finns det mellanrum/väntrum?

Öppna övergångar mellan ute och inne – lätt att haka på och "börja hoppa"?

Hur låter vi barnen styra och vuxna lägga sig i på rätt sätt?

Var går gränsen mellan inne och ute?

Vila, aktivitet, stöd och trygghet. Vem ser?

Vad behövs praktiskt för att huset skall kunna användas som flera olika saker?

Kan huset erbjuda möjligheter för tex klasser eller föreningar att anordna basar eller kiosk?

Vem, var, när och hur omskapas regler och rutiner?

Modellerna som de unga röstade om.

Byggworkshop

Hur kan vi arbeta normkritiskt och inkluderande?

Att vara cirkelledare inom folkbildningen kan liknas vid att vara en guide som mjukt och följsamt, men inte utan att utmana, underlättar och uppmuntrar gruppens arbete. Cirkelledaren ska få med hela gruppen och säkerställa att ingen stängs ute från samtalen eller att någon tar över alltför mycket. Alla ska ha möjlighet att delta.

Inkludering innebär i detta studiematerial att alla ska kunna ingå i gemenskapen, inte för att de tolereras eller accepteras utan för att de är en tillgång. Tidigare var det vanligt att prata om tillgänglighet och det rörde sig ofta om fysiska anpassningar som hörslingor och låga trösklar. Inkluderingsbegreppet är mer omfattande. För att få syn på de saker som kan utgöra hinder för inkludering behöver vi vara normkritiska. Normkritik innebär inte att vi kastar alla normer överbord, men försöker göra oss medvetna om vilka normer som finns i olika sammanhang så att vi kan förhålla oss till dem.

Närmar vi oss byggande med normkritiska ögon så kan det ofta upplevas som manligt kodat. När byggandet används som verktyg för att stärka tjejer, särskilt, blir det ett värdefullt verktyg som kan ge många positiva effekter. Förutom att möjliggöra den fysiska upplevelsen av att bygga, öppnade workshoparna också upp för viktiga samtal där normer medvetandegjordes och ifrågasattes.

Lär dig mer och fördjupa dina kunskaper

Materialet [”BRYT! ett metodmaterial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet”](#) från Forum för levande historia och RFSL Ungdom undersöker hur normer påverkar våra värderingar och vår vardag.

Materialet innehåller gruppövningar som syftar till att ge en djupare förståelse av hur ojämlikhet och diskriminering fungerar.

Projektet medfinansierades av
Europeiska Unionen och Leader Mälardalen.

Europeiska jordbruksfonden
för landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

